

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Minna Värtö

PEHMEÄSTI PÄIVÄHOITON

- VANHEMPIEN KOKEMUKSIA ALLE 3-VUOTIAAN LAPSENSA PÄIVÄ-
HOIDON ALOITUKSESTA LEMIN KUNNAN PÄIVÄKODEISSA

Opinnäytetyö 2014

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaaliajan koulutusohjelma

MINNA VÄRTÖ

PEHMEÄSTI PÄIVÄHOITON

- Vanhempien kokemuksia alle 3-vuotiaan lapsensa päivähoidon aloituksesta Lemin kunnan päiväkodeissa

Opinnäytetyö

36 sivua + 5 liitesivua

Työn ohjaaja

Lehtori Miia Heikkinen

Toimeksiantaja

Lemin kunta

Marraskuu 2014

Avainsanat

kasvatuskumppanuus, oma aikuinen, päivähoido, varhaiskasvatus

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli saada käsitys siitä, miten alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmat kokivat lapsensa päivähoidon aloituksen sujuneen Lemin päiväkodeissa toimintakauden 2013 - 2014 aikana. Tavoitteena oli myös saada uusia ideoita, miten päivähoidon aloitustyömenetelmiä ja -käytäntöjä voitaisiin kehittää Lemin kunnan päiväkodeissa.

Tutkimus on laadullinen. Tutkimuksen kohderyhmä muodostui 21 vanhemmasta, joiden alle 3-vuotias lapsi oli aloittanut päivähoidon päiväkodissa Lemillä toimintakauden 2013 - 2014 aikana. Aineisto kerättiin vanhemmille jaetulla kyselylomakkeella, joka sisälsi 30 monivalintakysymystä ja kaksi avointa kysymystä. Kysely jaettiin kolmen eri päiväkodin lasten vanhemmille.

Enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että heidän lapsensa päivähoidon aloitus ja päiväkotiin sopeutuminen oli mennyt hyvin Lemin päiväkodeissa. Vastaajat kokivat, että heidän toiveitaan kuunneltiin päivähoidon aloituksen suhteen. Päiväkodissa on hyvä olla jokaiselle lapselle nimetty oma aikuinen vastaajien mielestä. Lapsen päivähoitoon sopeutumista helpottivat isommat sisärukket, päiväkodin henkilökunnan pysyvyys ja ammattitaito sekä päiväkodin hyvä ilmapiiri. Yksittäisistä vastauksista nousi esille helpottavina tekijöinä myös lapsen luonne, lyhyemmät hoitopäivät sekä ei päivittäinen hoidon tarve päivähoidon alussa.

Vanhemmat nostivat vastauksissaan esiin paljon kehittämisideoita mm. paremman ja selkeämmän tiedottamisen, niin yleisistä päivähoitoasioista kuin lapsen hoitopäivän kulustakin. Vastaajat toivoivat myös pidempää tutustumisjaksoa päiväkotiin ennen päivähoitoaloitusta. Usean vastauksen mukaan vanhemmat kokivat, että he eivät keskustelleet riittävästi työntekijän kanssa tunteista, joita lapsensa päivähoitoaloitus vanhemmissa herätti. On kuitenkin syytä muistaa jokaisen perheen ainutkertaisuus. Joillekin perheille päivähoitoaloitus on hyvin luonnollinen asia, kun taas osa perheistä tarvitsee ja kaipaa enemmän tukea lapsen aloittaessa päivähoito.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Social Services

MINNA VÄRTÖ

SMOOTHLY TO THE DAYCARE

Parents' Experiences of the Beginning of the Daycare of Their under Three-Year-Old Child in the Day Care Centers of Lemi Municipality

Bachelor's Thesis

36 pages + 5 pages of appendices

Supervisor

Miia Heikkinen, lecturer

Commissioned by

Lemi Municipality

November 2014

Keywords

educational partnership, own adult, day care, early childhood education

The objective of this study was to find out how the parents of under three-year-old children think about the beginning of the daycare of their child in the day care centers in Lemi. The objective was also to have new ideas to regenerate the methods and practices of the beginning of the daycare in the day care centers of Lemi.

The study is a qualitative case study among 21 parents whose under a three-year-old child begun the daycare in the day center of Lemi during 2013 - 2014. The data has been gathered from parents by using a questionnaire consisting of 30 multiple choice questions and two open questions. The questionnaire was delivered to the parents of three different day care centers.

The opinion of the most of the answerers was that the beginning of the daycare and the adaptation of their child had gone well in the day care centers of Lemi. The answerers thought that their wishes had been heard regarding the beginning of the daycare. According to the answers, it is good to have an adult for every child and the adaptation of a child was relieved by elder siblings, the stability and the professionalism of the staff of the day care center and the atmosphere of the day care center. In some answers it was also pointed out such as the nature of a child, shorter daycare days and non-daily need for the daycare.

Parents pointed out a lot of development ideas, among other things better informing. Answerers also wished to have a longer familiarization period before the beginning of the daycare. Many parents thought that they hadn't talked enough of their feelings with the staff of the day care center. It is important to remember that every family is unique. To some families the beginning of the day care is very natural whereas some families need more support with it.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	6
2 VARHAISKASVATUSTA PÄIVÄKODISSA	7
2.1 Varhaiskasvatuksen ja päivähoidon juuret	7
2.2 Varhaiskasvatuksen ja päivähoidon määritelmä	8
2.3 Päivähoidon kasvatuskumppanuus	9
3 PÄIVÄHOIDON ALOITTAMINEN	10
3.1 Koko perheen elämänmuutos	10
3.2 Kiintymyssuhteen merkitys päivähoidon aloituksessa	11
3.3 Lapsen minuuden tukeminen päivähoidon aloituksessa	12
3.4 Lapsen eroahdistus päivähoidon aloituksessa	12
3.5 Päivähoidon aloittamisen tukeminen	14
3.5.1 Aloituskeskustelu	15
3.5.2 Tutustumiskäynti	15
3.5.3 Tutustumisjakso	16
3.5.4 Oma aikuinen	16
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	18
5 LEMIN KUNNAN PÄIVÄKODIT	18
5.1 Päiväkoti Pikku-Palola	19
5.2 Päiväkoti Oravanpesä	19
5.3 Iitiän päiväkoti	20
6 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	21
6.1 Tutkimusmenetelmät ja analyysi	21
6.2 Aineiston keruu	21

7 TUTKIMUSTULOKSET	22
7.1 Tutkimukseen vastanneet	22
7.2 Päiväkotien tiedottaminen	23
7.3 Oma aikuinen päiväkodissa	24
7.4 Päivähoidon aloittaminen päiväkodissa	25
7.5 Vanhempien kokemuksia päivähoidon aloittamisen tukemisesta	26
7.6 Kehitysideoita lapsen päivähoidon aloituksen helpottamiseksi	27
8 POHDINTA	28
8.1 Tutkimustulosten pohdinta	28
8.1.1 Odotukset päivähoidon aloituksesta	29
8.1.2 Päivähoidon aloituksen sujuminen	29
8.1.3 Päivähoidon aloituksen kehittäminen	30
8.2 Eettisyys ja luotettavuus	31
8.3 Jatkotutkimukset	32
8.4 Oma ammatillinen kehitys	33
LÄHTEET	35
LIITTEET	
Liite 1. Saatekirje vanhemmille	
Liite 2. Kyselylomake vanhemmille	

1 JOHDANTO

Olen usean vuoden ajan työskennellyt päiväkodissa, pääasiassa alle 3-vuotiaiden ryhmässä. Pohdin työyhteisöni kanssa sopivaa, ajankohtaista, mielenkiintoista ja työtämme tukevaa aihetta opinnäytetyölleni. Koko työhistoriani ajan olen kokenut tärkeäksi ja samalla haastavimmaksi aiheeksi vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön. Tästä ajatuksestani varhaiskasvatuspäällikkö, päiväkodin johtaja ehdotti opinnäytetyöni aiheeksi päivähoiton aloituskäytäntöjä.

Päivähoidon ja koulun aloittaminen ovat lapsen ja hänen perheensä elämän suuria muutosvaiheita, joihin tulisi valmistautua ja joissa tarvitaan lapsen vanhempien tukea, tietoa ja sujuvaa yhteistyötä (Hujala & Turja 2011, 78). Voidaan todeta, että koulun aloittamiseen on kiinnitetty erityistä huomiota jo vuosien ajan. Monet vanhemmat järjestävät vapaata lapsensa koulun alkaessa. Askel esiopetuksesta kouluun on lapselle kuitenkin pienempi muutos kuin siirtyminen kotihoidosta päiväkotiin. (Kalliala 2012, 162.) Opinnäytetyöni aihe on siis erittäin tärkeä lapsen kasvun ja kehityksen kannalta. Uskoisin, että lähestulkoon jokaisessa lapsiperheessä tulee jossain elämänvaiheessa eteen päivähoiton aloittaminen, joten opinnäytetyöni aihe on myös siltä kannalta tärkeä.

Päiväkodissa vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on muuttunut paljon vuosien varrella. Ennen vanhemmille kerrottiin, miten päiväkodissa toimitaan, kun taas nykyään kuunnellaan vanhempien toiveita ja pyritään ottamaan ne huomioon päiväkodin arjessa. Erityisesti kunnioitetaan vanhempien oman lapsensa tuntemusta. (Vilén ym. 2006, 222.) Päivähoidon aloituksen vaiheet ovat herättäneet paljon keskustelua, joten sen tutkimiseksi on kehitelty erilaisia pedagogisia työtapoja (Hujala & Turja 2011, 79).

Opinnäytetyöni tarkoituksena on saada käsitys siitä, miten alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmat kokevat lapsensa päivähoiton aloituksen sujuneen Lemminkäisten päiväkodeissa toimintakauden 2013 - 2014 aikana. Kyselyn tulokset antavat tietoa siitä, millaisia päivähoiton aloitustyömenetelmiä ja -käytäntöjä Lemminkäisten kunnan päiväkodeissa on ollut käytössä, miten päivähoiton aloittava lapsi ja hänen perheensä on otettu vastaan sekä millaisia toiveita vanhemmilla on päivähoiton aloituksen kehittämisen suhteen.

Työssäni avaan ensin varhaiskasvatusta sekä kasvatuskumppanuutta käsitteenä, sitten kerron päivähoiton aloitusta tukevista pedagogisista työmenetelmistä. Tämän jälkeen kerron tutkimuksestani, tutkimusongelmista sekä tutkimuksen toteutuksesta. Lopuksi pohdin tutkimustuloksia ja tutkimuksen hyödyllisyyttä.

Toivon opinnäytetyöni antavan tietoa siitä, miten päivähoiton aloittaminen saadaan Lemminkäisessä lapsi- ja perheystävälliseksi sekä tukemaan lapsen kehitystä. Toivon opinnäytetyöstäni olevan hyötyä, oman ammatillisen kasvuni lisäksi, niin Lemminkäisen päiväkotien työntekijöille, esimiehille kuin lapsensa päivähoidon saatteleville vanhemmillekin. Erityisesti toivon, että opinnäytetyöni auttaisi kehittämään Lemminkäisen päiväkotien päivähoiton aloitustyömenetelmiä ja -käytäntöjä sekä mahdollisesti myös perhepäivähoidon aloitustyömenetelmiä ja -käytäntöjä.

2 VARHAISKASVATUSTA PÄIVÄKODISSA

2.1 Varhaiskasvatuksen ja päivähoiton juuret

Suomalainen varhaiskasvatus on kehittynyt vuosina 1880 - 1970. Laki lasten päivähoitosta tuli voimaan vuonna 1973. Kaupungistuminen ja elinkeinorakenteen muutos, naisten työllistyminen kodin ulkopuolelle ja ihmissuhdeverkostojen hajoaminen sai päivähoiton kasvamaan nopeasti 1970-luvulla. Lapsille piti saada jokin paikka vanhempien kotoa poissaolon ajalle, jotta he eivät kulkisi itsekseen pitkin katuja. (Reunanen 2007, 99; Kalliala 2012, 22.) Toisaalta haluttiin kotikasvatusta tukevia ja täydentäviä palveluja lapsiperheille (Kekkonen 2012, 33).

Lapsen subjektiivinen oikeus päivähoidon toteutui kahdessa vaiheessa. Vuonna 1990 alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmat saivat valita joko päivähoitopaikan tai rahallisen kotihoidon tuen. Vuonna 1996 subjektiivinen oikeus ulotettiin koskemaan kaikkia alle kouluikäisten lapsia. Subjektiivisuus tarkoittaa sitä, että lapselle tulee järjestää päivähoitopaikka riippumatta perheen tilanteesta. Vanhempien työllisyyttä ei tarvita. Kunnan on järjestettävä lapselle tarvittaessa hoitopaikka. Kunnalla on kuitenkin oikeus päättää, missä hoito järjestetään. (Kalliala 2012, 22, 23; Mahkonen 2013, 37.)

2.2 Varhaiskasvatuksen ja päivähoidon määritelmä

Käsite varhaiskasvatus otettiin käyttöön Suomessa 1970-luvun alussa (Vilén ym. 2006, 185). Varhaiskasvatukseksi sanotaan kasvatuksellista vuorovaikutusta, joka tapahtuu pienten lasten eri elämänpiireissä (Reunamo 2007, 101). Sen päätehtävä on edistää lapsen hyvinvointia, kasvua, kehitystä ja oppimista (Kalliala 2012, 180). Varhaiskasvatus vaatii lapsen vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten yhteistyötä eli kasvatuskumppanuutta. Varhaiskasvatuspalveluja tarjoavat kunnat, järjestöt, yksityiset palvelun tuottajat ja seurakunnat. Varhaiskasvatuspalvelut eli päiväkodit, perhepäivähoito ja avoin toiminta järjestävät varhaiskasvatusta. (Reunamo 2007, 101; Vilén ym. 2006, 186.)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on vaalia lapsuutta ja ohjata lasta ihmisenä kasvamisessa (Reunamo 2007, 102). Varhaiskasvatus kuului suomalaiseen sosiaalihuoltoon vuoteen 2013 asti. Vuoden 2013 alussa voimaan tulleen säädöksen mukaan lasten päivähoidon yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluvat opetus- ja kulttuuriministeriölle. (Mahkonen 2013, 28.) Varhaiskasvatusta ohjaavat monet lait, määräykset, asetukset, sopimukset sekä ohjeet mm. päivähoitolaki (1973/361,1983) sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005) (Hujala & Turja 2011, 77; Järvinen ym. 2009, 93). Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman (Vasu) perusteet valmistuivat vuonna 2003, ja niiden tarkistettu painos ilmestyi vuonna 2005. Sen tavoitteena oli edistää yhdenvertaista varhaiskasvatusta koko Suomessa. (Reunamo 2007, 101.)

Lain mukaan päivähoidon tulee edistää yhdessä perheiden kanssa lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä sekä tukea päivähoidossa olevien lasten perheitä näiden kasvatustehtävissä (Järvinen ym. 2009, 89; Salminen & Tynnininen 2011, 13). Päivähoidon tarkoitus on myös edistää lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista elämää sekä tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta (Kalliala 2012, 19). Päivähoito on lasten hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Se antaa vanhemmille mahdollisuuden käydä työssä tarjoamalla lapsille hoitopaikan ja huolehtimalla lapsen tarpeista. Päivähoito tarjoaa myös ikätason mukaista toimintaa. (Vilén ym. 2006, 186.)

2.3 Päivähoidon kasvatuskumppanuus

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritellään vanhempien ja työntekijöiden suhde kasvatuskumppanuudeksi (Alasuutari 2010, 21; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 32). Kasvatuskumppanuus on päivähoidon henkilöstön ja lapsen vanhempien tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista tukemalla. Kasvatuskumppanuusmääritelmän toivotaan poistavan vanhaa ajattelumallia, jonka mukaan työntekijät päättivät päivähoidon arjen asioista kuulematta juurikaan vanhempien mielipiteitä. (Koivunen 2009, 153.)

Kasvatuskumppanuuden toivotaan olevan muutakin kuin yhteistyötä. Tarkoitus ei ole luoda ystävyyssuhdetta lapsen perheeseen, vaan kumppanuussuhde. (Salminen & Tynninen 2011, 59.) Kasvatuskumppanuus pohjautuu vuorovaikutukselle, jota ohjaavat kuulemisen, kunnioituksen, luottamuksen ja dialogisuuden periaatteet (Kekkonen 2012, 43; Kalliala 2012, 92; Kaskela & Kekkonen 2007, 118).

Kasvatuskumppanuuden tehtävä on lapsen ja vanhemman suhteen kannattelu ja vanhempien toiminnan vahvistaminen oman lapsensa kasvatuksessa (Kekkonen 2012, 52). Päivähoidon työntekijä vastaa siitä kasvatuksesta, jota lapsi saa hoitopäivien aikana (Koivunen 2009, 151). Lapsen kasvatustoiminta vaatii perheen ja työntekijän yhteistyötä. Siinä korostetaan vanhempien ensisijaisuutta lapsensa kasvattajana. (Kekkonen 2012, 34.) Vanhemmat eivät ole vain päivähoidon asiakkaita, vaan myös kasvatuskumppaneita (Alasuutari 2010, 21).

Päiväkodin henkilökunta on vastuussa kasvatuskumppanuuden syntymisestä ja kehittämisestä ja heidän tulee tarjota vanhemmille tilaisuuksia keskustella lapsensa asioista työntekijöiden ja muiden vanhempien kanssa (Salminen & Tynninen 2011, 13; Kekkonen 2012, 34, 42). Työntekijän tulisi löytää oikeita yhteistyö- ja viestintämuotoja jokaisen perheen kohdalla yksilöllisesti, jolloin vanhempien ja päivähoidon välille saadaan aitoa vuorovaikutusta (Järvinen ym. 2009, 118). Tärkeää on yhteisten tavoitteiden asettaminen, avoin tiedottaminen sekä yhteinen päätöksenteko. Vanhemmat ja päivähoidon työntekijät voivat jakaa ja yhdistää havaintojaan avoimesti. (Kekkonen 2012, 43.)

Päivähoidon aloittamisen kannalta keskeistä on vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden välisen avoimen yhteistyösuhteen muodostuminen. Ensikohtaamisilla vanhempien kanssa on suuri merkitys, millaiseksi yhteistyö muotoutuu koko lapsen päivähoidossa oloajalle. (Kekkonen 2012, 55; Hujala & Turja 2011, 80.) Yhteistyön avulla tuetaan lapsen turvallista siirtymistä kotoa päiväkotiin sekä huolehditaan turvallisten kiintymyssuhteiden kehittymisestä (Hujala & Turja 2011, 80).

3 PÄIVÄHOIDON ALOITTAMINEN

3.1 Koko perheen elämänmuutos

Päivähoidon aloitus on koko perheelle iso elämänmuutos (Salminen & Tynninen 2011, 42). Vanhemmat palaavat usein työelämään hoitovapaan jälkeen. Samalla he joutuvat olemaan erossa omasta lapsestaan pidemmän aikaa. (Rusanen 1995, 18; Hujala & Turja 2011, 77.) Lapselle taas siirtyminen kotoa päivähoidon on usein ensimmäinen kontakti ulkopuolisiin, täysin vieraisiin aikuisiin. Lapsellekin se on eroa rakkaista ihmisistä. Päivähoidossa ero on yleensä väliaikaista, mutta säännöllistä. Toisaalta lapsi voi jopa kokea eron aamulla ensin vanhemmistaan ja iltapäivällä eron hoitajista. (Rusanen 1995, 43.) Päivähoidon aloitus tulisi olla lapselle positiivinen kokemus, joten on tärkeää kiinnittää huomiota lapsen ja työntekijän väliseen vuorovaikutukseen sekä hoivatilanteisiin. Työntekijä ei voi koskaan korvata lapselle vanhempaa, mutta silti hän voi olla lapselle hyvä turvallisuuden tuoja. Lapsen kehityksen kannalta on erityisen tärkeää lapsen saama läheisyys. Syli antaa lapselle turvaa ja viestii lapselle aidosta välittämisestä. (Koivunen 2009, 140.) Lapselle erokokemukset voivat joko vahvistaa lapsen turvallisuuden tunnetta tai toisaalta horjuttaa sitä (Kaskela & Kekkonen 2006, 84).

Lapsen aloittaessa päivähoidon tulee hänelle kodin lisäksi toinen yhteisö, johon hänen tulisi pystyä turvallisesti liittymään (Mikkola & Nivalainen 2009, 19). Päiväkotiin mennessä lapsesta tulee yksi ryhmän jäsen. Hän harjoittelee monia sosiaalisen elämän tärkeitä taitoja aikuisen tuella, kuten toisen kohtelua, itsensä ilmaisemista ja vuorovaikutustaitoja. (Kalliala 2012, 164.) Aikuisen tuki ja malli ovat erityisen tärkeässä asemassa lapsen aloittaessa päivähoidon (Mikkola & Nivalainen 2009, 19). Päiväkodin tärkeimpänä tehtävänä on ylläpitää lapsen ja vanhemman välistä kiintymyssuhdetta.

Lasta autetaan säilyttämään mielikuva äidistään hoitopäivän ajan esimerkiksi valokuvien avulla. (Salminen & Tynnen 2011, 42.)

3.2 Kiintymyssuhteen merkitys päivähoiton aloituksessa

Oma aikuinen -työmenetelmän taustalla on brittiläisen kehityspsykologi John Bowlbyn 1950 - 1960-luvuilla luoma kiintymyssuhdeteoria, jonka mukaan lapsen tulisi ensin muodostaa ensisijainen kiintymyssuhde, jotta hän voi muodostaa toissijaisen kiintymyssuhteen. Lapsi muodostaa tavallisesti ensisijaisen kiintymyssuhteen omaan äitiinsä. (Salminen & Tynnen 2011, 12, 23.)

Oma aikuinen -malli on saanut alkunsa Yhdysvalloissa Clevelandissa, jossa lapsipsykoanalyttikot Erna ja Robert Furman pitivät terapeutista lastentarhaa. ”Auta lasta kasvamaan” -hanke Espoossa 1990-luvulla antoi näyttöä siitä, että oma aikuinen -malli koettiin myönteiseksi muutokseksi ja se on levinnyt suomalaisiin päiväkoteihin. (Salminen & Tynnen 2011, 11.) Lapsi tarvitsee pysyvän kiintymyssuhteen ensimmäisten elinkuukausien aikana. Äitiä pidetään lapsen kiintymyksen ensimmäisenä ja tärkeimpänä kohteena, johon lapsi pyrkii kohdistamaan läheisyytensä. (Hirsjärvi & Huttunen 1995, 47.) Lapsi pystyy jo hyvin varhain muodostamaan kiintymyssuhteen useampaan henkilöön. Toisen ikävuoden aikana lapsista suurin osa osoittaa kiintymystä useampaan henkilöön. Lapsen emotionaalisen, kognitiivisen ja sosiaalisen kehittymisen edellytys on, että lapsi on pystynyt kiintymään vähintään yhteen henkilöön. Lapsen ensisijaiset kiintymiskohteet ovat yleensä ensin äiti, myöhemmin isä ja mahdolliset muut perheenjäsenet. (Rusanen 1995, 46.) Lapsen pääasiallisen kiintymyssuhteen ollessa turvallinen on lapsen helpompi hyväksyä korvaava kiintymyssuhde (Rusanen 1995, 45).

Tärkeintä on siis, että lapsella on vahva kiintymyssuhde yhteen henkilöön (Rusanen 1995, 46). Tämän jälkeen lapsen on helpompi kiintyä muun muassa päiväkodin työntekijään. Kiintymyssuhteen syntyyn vaikuttaa lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus, joten päiväkodin työntekijän tulisi huolehtia läheisen suhteen muodostamisesta. (Rusanen 1995, 47, 48.) Perusedellytys lapsen oppimiselle päivähoitossa on työntekijän ja lapsen välinen turvallinen kiintymyssuhde. Turvallisesti kiintynyt lapsi pystyy sopeutumaan nopeammin päivähoitoon, sillä hänen on helpompi luoda kiintymyssuh-

de työntekijään, erityisesti jos lapsi kokee saavansa äidillistä hoivaa päiväkodissa. Turvattomasti kiintynyt lapsi tai vailla ensisijaista kiintymyssuhdetta oleva lapsi vaatii päiväkodin työntekijöiltä enemmän. Lapsi voi olla tällöin vetäytynyt, jopa hyökkäävä eikä halua helposti ottaa vastaan äidillistä hoivaa. (Rusanen 1995, 49.) Työntekijän tulisi järjestää toiminta siten, että pystyy täyttämään lapsen äidillisen hoivan vaatimukset (Rusanen 1995, 50).

3.3 Lapsen minuuden tukeminen päivähoiton aloituksessa

Margaret Mahlerin mukaan lapsen minuus kehittyy ensimmäisten kolmen vuoden aikana. Parin ensimmäisen elinkuukauden aikana vauva ei vielä pysty erottamaan itseään ja hänestä huolehtivaa hoitajaa. Lapselle on erityisen tärkeää kahden – kuuden kuukauden iässä kiintyminen hoitajaan. Vasta puolen vuoden iässä tapahtuu eriytyminen eli vauva hyväksyy erillisyytensä. Eriytymisvaiheessa vauva alkaa etsiä rajoja ja minuutta, esimerkiksi vierastaminen on tällöin yleistä. Hoitajasta eriytymisen vaiheessa lapsi voi kiinnittyä esimerkiksi nalleen. Se on lapselle hoitajan korvike ulkomaailmasta. Harjoitteluvaiheessa lapsi alkaa liikkua, tutkia ympäristöään, mutta tarvitsee hoitajan periaatteellisen saatavilla olon. Tämä vaihe kestää noin 16 kuukauden ikään asti. (Kuusinen & Keskinen 1995, 115.)

Lähestymisvaihe seuraa harjoitteluvaihetta noin kahden vuoden iässä, jolloin lapsi haluaa olla itsenäinen, mutta samalla entistä riippuvaisempi hoitajasta. Kolmen vuoden ikäinen lapsi kokee olevansa erillinen yksilö ja voi samastua toisiin samanikäisiin. Ihmiselle on luontaista hakea koko elämänsä ajan hyväksyntää ja kiintymystä, mutta toisaalta ihminen pelkää yksinäisyyttä ja hylätyksi tulemistä. Tämän perustana on nimenomaan lapsuuden erilliseksi tulemisen ja yksilöitymisen kehitys. (Kuusinen & Keskinen 1995, 116.)

3.4 Lapsen eroahdistus päivähoiton aloituksessa

Alle 3-vuotias lapsi ei vielä kykene säilyttämään mielikuvaa vanhemmastaan pitkää aikaa eikä kykene ymmärtämään eron olevan väliaikaista. Hän saattaa kokea eron emotionaalisenä tuskana. Usein yli 3-vuotias lapsi pystyy säilyttämään vanhemman mielessään, vaikka hän ei olekaan läsnä, ymmärtämään eron olevan väliaikaista sekä

tunteen olonsa turvalliseksi myös vieraassa paikassa. (Rusanen 1995, 51; Kuusinen 1995, 116.) Alle 3-vuotias lapsi toipuu huomattavasti erosta vanhemman tullessa takaisin. Yli 3-vuotias lapsi voi olla ahdistuneempi kuin alle 3-vuotias lapsi jäädessään hoitoon, sillä hän kykenee jo paremmin ymmärtämään eron lähestymisen. Lapsi kaipaa vanhempiaan hoitopäivän aikana, mikä ilmenee yleensä itkuna, äidin huutamisena, lellun hypistelynä ja ikkunasta ulos katseluna. Kaikki tämä vie lapselta paljon energiaa ja lapsen kehittyminen voi hidastua sen vuoksi. (Rusanen 1995, 45.)

Voidaan puhua lapsen eroahdistuksesta, joka ilmenee lapsen protestointina eri tavoin erotilanteessa. Jokainen lapsi kokee erotilanteen eri tavoin ja siihen vaikuttaa muun muassa eron pituus ja sen toistuvuus, aiemmat erokokemukset, lapsen ja äidin välinen suhde ennen eroa, lapsen ikä ja sukupuoli sekä päivähoiton laatu. Lisäksi erotilanteeseen voi vaikuttaa huono äiti-lapsisuhde, perheen epävakaumus sekä korvaavan kiintymyssuhteen muodostumisen mahdollisuus. Usein ajatellaan, että lapsi ei saisi reagoida mitenkään vanhemman jättäessä hänet hoitoon. Lapsen protestointi on kuitenkin hyvin luonnollista. Lapsi voi olla myöhemmin jopa välinpitämätön joutuessaan vieraaseen paikkaan ilman ensisijaista kiintymyksen suhdetta. (Rusanen 1995, 43.) Lapsen reagoimattomuus erotilanteessa voi viitata siihen, ettei lapsella ole ollut mahdollisuutta kiintyä keneenkään varhaislapsuudessa (Rusanen 1995, 44).

Päivähoidon tehtävänä on auttaa lasta säilyttämään mielikuva ensisijaisesta kiintymyksen kohteesta, yleensä lapsen äidistä, hoitopäivän ajan sekä rohkaista äitiä kertomaan omista eron aiheuttamista tunteistaan, sillä näin äiti pystyy paremmin auttamaan lastaan selviytymään erosta (Hujala & Turja 2011, 81; Salminen & Tynninen 2011, 31).

Lapsen eroahdistusta lievittävät:

- *hoitajan tuttuus (oma aikuinen seuraa mukana lapsen hoidon polkua)*
- *fyysisen ympäristön tuttuus (tutustumiskäynnit)*
- *hoiva, jota lapsi saa päiväkodissa*
- *sisarukset, muu tuttu henkilö, henkilökohtaiset tavarat*

(Rusanen 1995, 50).

3.5 Päivähoidon aloittamisen tukeminen

Lapsen aloittaessa päivähoitossa ensimmäinen askel on vanhempien päivähoitopaikan hakeminen. Perheet valitsevat lapselleen yleensä sellaisen hoitopaikan, jossa on aidosti kiinnostunut henkilökunta ja jossa otetaan huomioon lapsen yksilölliset tarpeet. Myös päivähoitopaikan hyvä sijainti perheen kannalta on tärkeää. Vanhempien valintaan vaikuttavat usein muiden vanhempien kokemukset sekä perheen aiemmat omat kokemukset. Lapsen hoitopaikan valinta on vanhemmille iso asia, joten he voivat harkita päivähoitomuotoa ja päivähoitopaikkaa jopa useita kuukausia. (Hujala & Turja 2011, 79.)

Perheelle ilmoitetaan päivähoitopaikasta, samalla ilmoitetaan sekä päiväkotiin että päivähoitoryhmään päivähoiton aloittavasta lapsesta (Salminen & Tynninen 2011, 41). Päiväkodin pitää olla valmistautunut ottamaan vastaan hoidon aloittava lapsi sekä hänen perheensä. Jokainen aloittava lapsi ja hänen perheensä tulee kohdata yksilöllisesti ja suunnitella päivähoiton aloitus juuri kyseisen lapsen edun mukaisesti. (Rusanen 1995, 19.) Ryhmän toiminta tulisi suunnitella niin, että aloittavalle lapselle voitaisiin antaa mahdollisimman paljon aikaa. Päiväkodin säännöllinen päivärytmi auttaa lasta ennustamaan tulevaa. (Rusanen 1995, 51.)

Kotona lapsi olisi hyvä valmistella tulevaan erotilanteeseen. Lapsen kanssa voi keskustella tulevasta erosta ja ikävästä. Pienille, jotka eivät vielä ymmärrä puhetta on tärkeää pitkä tutustumisjakso tulevaan päivähoitopaikkaan. (Salminen & Tynninen 2011, 31.) Päivähoidon aloittaminen tulisi tehdä niin, että erot olisivat ensin lyhyitä (Rusanen 1995, 51). Vanhempien herkkyys, saatavilla olo ja lämpimyys auttavat vanhempia olemaan lapsen tukena päivähoiton aloitusvaiheessa (Hujala & Turja 2011, 77). Eriytyisen tärkeää on äidin tukeminen, sillä hyvä ja pysyvä tunnesidos äidin ja lapsen välillä ensimmäisinä vuosina on edellytys terveen persoonallisuuden kehittymiselle (Salminen & Tynninen 2011, 31).

Lapsen päivähoiton aloituksen vaihteita on pohdittu paljon ja sen tukemiseksi on kehitetty erilaisia pedagogisia työtapoja. Näitä työtapoja ovat mm. aloituskeskustelu, tutustumiskäynti, tutustumisjakso, oma aikuinen sekä kasvatuskumppanuus. (Hujala & Turja 2011, 79.)

3.5.1 Aloituskeskustelu

Aloituskeskusteluksi sanotaan päivähoidossa aloittavan lapsen vanhempien ja päiväkodin työntekijän välistä keskustelua, joko päiväkodilla ilman lasta tai lapsen kotona lapsen läsnä ollessa (Hujala & Turja 2011, 80). Jo ennen varhaiskasvatussuunnitelman perusteita päivähoidon aloitusvaiheessa on käyty hoitosuunnitelmakeskustelu, jossa on keskusteltu lähinnä lapsen hoitoon liittyvät käytännön asiat (Alasuutari 2010, 21).

Kasvatuskumppanuuden koulutusmallin mukaan aloituskeskustelu käydään ennen päivähoitopaikkaan tutustumista ja hyvissä ajoin ennen päivähoidon aloittamista. Aloituskeskustelun tarkoituksena on antaa puheenvuoro vanhemmille. Keskustelussa pohditaan muun muassa, millaisia tunteita päivähoidon aloitukseen liittyy sekä millaisia mielikuvia vanhemmilla on lapsensa sopeutumisesta uuteen tilanteeseen. Vanhemmat voivat kertoa omia ajatuksiaan, huoliaan, odotuksiaan, tunteitaan hoidon aloittamiseen liittyen sekä esittää kysymyksiä hoidon aloittamisesta. (Salminen & Tynnenen 2011, 41; Hujala & Turja 2011, 80.) Keskustelussa voidaan puhua myös vanhempien työstä, sillä työntekijän olisi hyvä tuntea myös vanhempien työn luonnetta, lisäten työntekijän ymmärrystä ja yhteistyön toimivuutta (Koivunen 2009, 154). Työntekijä on enemmän kysyjän ja kuuntelijan roolissa (Kaskela & Kekkonen 2006, 41). Keskustelussa voi käyttää tukena esimerkiksi Kaskelan ja Kekkosen teoksen keskustelun runkoa (ks. Kaskela & Kekkonen 2006, 128 - 134).

3.5.2 Tutustumiskäynti

Tutustumiskäynti tai kotikäynti tarkoittaa päiväkodin työntekijän tai kahden työntekijän vierailua lapsen kotiin hyvissä ajoin ennen hoidon aloittamista (Hujala & Turja 2011, 80). Päivähoidon kotikäyntejä tehtiin jo 1970-luvulla, mutta ne ovat välillä jääneet pois käytöstä (Kekkonen 2012, 40). Luontevin paikka ensitapaamiselle on lapsen koti, sillä se on turvallinen paikka vanhemmille kertoa omista toiveistaan, tunteistaan ja odotuksistaan. Myös lapsi saa tutustua tulevaan hoitajaansa omassa kasvuympäristössään. Kotikäynnin tai tutustumiskäynnin tarkoituksena on perheen äänen kuuleminen sekä perheen ja päivähoidon välisen tasavertaisen suhteen rakentaminen. (Kekkonen 2012, 40; Salminen & Tynnenen 2011, 41.) Mikäli perhe toivoo ensitapaamista päiväkotiin, on se mahdollista, mutta silti lapsen kotona käyminen olisi toivottavaa

myöhemmin (Salminen & Tynnen 2011, 41). Esimerkiksi muutaman kuukauden kulluttua hoidon aloittamisesta, kun käydään varhaiskasvatuksen suunnitelmakeskustelu. Näin vanhemmat saavat itse päättää, milloin perhe on valmis kutsumaan lapsensa hoitajan kotiinsa. (Salminen & Tynnen 2011, 42.)

3.5.3 Tutustumisjakso

Aloitusk keskustelun ja tutustumiskäynnin jälkeen vanhemmat tulevat lapsensa kanssa tutustumaan päiväkotiin ja esittelevät lapselle hoitajan ja tulevan päivähoitopaikan (Salminen & Tynnen 2011, 42). Tutustumisjaksoksi sanotaan aikaa, jolloin lapsi ja hänen perheensä käyvät tutustumassa lapsen tulevaan päivähoitopaikkaan. Tutustumisjakson pituus riippuu lapsesta ja perheen toiveista. Sen pituudesta ja sisällöstä sovitaan yhdessä ensimmäisellä tapaamiskerralla. (Hujala & Turja 2011, 80.) On kuitenkin tärkeää muistaa kertoa vanhemmille, että lapsi tarvitsee riittävän pitkän tutustumisjakson, noin kaksi viikkoa, pystyäkseen muodostamaan riittävän turvallisen suhteen uuteen aikuiseen ja sopeutumaan uuteen paikkaan. Vanhemman on tärkeää olla mukana tutustumiskäynneillä, sillä työntekijän ja vanhemman välille syntynyt luottamus siirtyy vanhemmalta lapselle. Vanhemman läsnäolo antaa myös lapselle turvaa. (Salminen & Tynnen 2011, 42; Hujala & Turja 2011, 81.)

Tutustumisjakson tarkoituksena on taata lapselle rauhallinen aika tutustua uusiin aikuisiin, päiväkodin rutiineihin sekä lapsiryhmään. Tutustumisjakson aikana työntekijän tulisi oppia tulkitsemaan lapsen tunteita ja tarpeita vanhempien kertoman tuella. (Hujala & Turja 2011, 81.) Lapsen taas tulisi oppia tuntemaan työntekijät sekä päiväkodin fyysinen ympäristö (Rusanen 1995, 51).

3.5.4 Oma aikuinen

Omahoitaja, vastuukasvattaja tai oma aikuinen (näitä kaikkia termejä käytetään) on päiväkodin lapsiryhmässä kasvatusvastuussa oleva lastentarhanopettaja tai lastenhoitajan tehtävässä toimiva ammattilainen, joka on valittu tietyn lapsen rinnalla kulkijaksi (Mikkola & Nivalainen 2009, 34; Salminen & Tynnen 2011, 71; Hujala & Turja 2011, 80). Päivähoitoryhmän saadessa tiedon aloittavasta lapsesta valitaan lapselle ensin oma aikuinen, joka ottaa yhteyttä lapsen vanhempiin, vastaa lapsen päivähoidon

aloituksesta sekä lapsesta oman työaikansa puitteissa. Näin ollen lapsi voi kiintyä ensin yhteen aikuiseen ja voi luottaa, että hänestä huolehditaan ja välitetään. (Salminen & Tynnen 2011, 12, 41, 71; Mikkola & Nivalainen 2009, 34.)

Oma aikuinen on lapsen tukena ja auttaa lasta ensin kiinnittymään pienempään ryhmään ja sen kautta koko ryhmään. Oman aikuisen tehtäviin kuuluu myös vastuu hoito- ja kasvatussopimusten teosta vanhempien kanssa sekä huolehtia, että lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista havainnoidaan ja kirjataan ylös mm. kasvunkansioon. Tärkeintä on kasvatuskumppanuuden rakentaminen; vanhempien kohtaaminen päivittäin sekä hoitopäivästä kertominen. (Mikkola & Nivalainen 2009, 34; Salminen & Tynnen 2011, 12, 71; Kalliala 2012, 163.)

Oma aikuinen käytäntö on erityisesti kehitetty auttamaan alle 3-vuotiaan lapsen sopeutumista päivähoitoon. Sitä pidetään jopa välttämättömänä hoidon aloituksessa. (Salminen & Tynnen 2011, 12; Kalliala 2012, 163.) Päivähoidon toimintakauden alkaessa lasten ja perheiden tutustumista päiväkotiin tulisi porrastaa, jolloin omalla aikuisella olisi aikaa tutustuttaa yksi lapsi kerrallaan päiväkotiin (Salminen & Tynnen 2011, 43; Kalliala 2012, 31). Kiinteän suhteen muodostuminen lapsen ja oman aikuisen välille vie aikaa viikosta kuukauteen (Salminen & Tynnen 2011, 44). Oman aikuisen aito kiinnostus lasta ja perhettä kohtaan on todella tärkeää. Pieni lapsi kehittyvä vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, joten oman aikuisen sataprosenttinen läsnäolo, henkisesti ja fyysisesti on tärkeää. (Salminen & Tynnen 2011, 43.)

Lapsen ensimmäisten hoitoviikkojen aikana työnantaja ja lapsen oma aikuinen voisivat joustaa työvuoroissa, jotta oma aikuinen olisi vastaanottamassa lasta ja saattelamassa iltapäivällä kotiin. Monet vanhemmat helpottavat tätä asiaa sekä lapsensa päivähoiton aloitusta suunnittelemalla oman työnsä siten, että lapsen ensimmäiset hoitopäivät ovat lyhyempiä. (Salminen & Tynnen 2011, 43.)

Pysyvät ihmissuhteet ovat lapsen kiintymyssuhteen ja luottamuksen pohja. Alle 3-vuotiaita lapsia tulisi suojella liian monilta ihmissuhteilta, joten myös päivähoitossa aikuisten vaihtuvuus tulisi minimoida pienten ryhmässä. Toistuvuus ja säännönmukaisuus antavat lapselle turvallisuuden tunteen ja auttavat lasta elämän hallinnassa. Oma aikuinen on aluksi lapsen seurana ja tukena niin pitkään, että lapsi alkaa itse ottaa kon-

taktia myös muihin aikuisiin. Vasta silloin lapsella on riittävän turvallinen olo ja hän on valmis tutustumaan muihin ryhmän jäseniin. (Salminen & Tynninen 2011, 15.)

Oma aikuinen helpottaa myös työntekijöiden työnkuormittavuutta sekä äänen määrää päiväkodissa. Tehtävänjako selkeytyy, kun oma aikuinen huolehtii omista lapsista sekä muun muassa heidän varhaiskasvatuskeskusteluistaan ja kasvunkansioistaan. (Salminen & Tynninen 2011, 15.) Oman aikuisen tulisi viettää paljon aikaa lapsen kanssa päivähoiton aloitusvaiheessa. Hänen tulisi vastata lapsen tarpeisiin riittävän hyvin sekä antaa lapselle hoivaa ja läheisyyttä (Salminen & Tynninen 2011, 30). Toimintakauden alussa lapset olisi hyvä jakaa pysyviin pienryhmiin. Näin lapsen on helpompi tutustua ensin omaan pienryhmäänsä, sen avulla suurempaan ryhmään liittyminen on lapselle helpompaa. Pysyvässä pienryhmässä aikuisten on helpompi havainnoida lapsia ja kehittää ryhmän toimintaa. (Mikkola & Nivalainen 2009, 34.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän tutkimuksen tavoitteena on saada käsitys siitä, miten alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmat kokevat lapsensa päivähoiton aloituksen sujuneen Lemm päiväkodeissa toimintakauden 2013 - 2014 aikana. Tavoitteena on myös saada uusia ideoita, miten päivähoiton aloitustyömenetelmiä ja -käytäntöjä voitaisiin kehittää Lemm kunnan päiväkodeissa.

Tutkimuskysymykset

1. Millaisia odotuksia vanhemmillä on päivähoiton aloituksesta?
2. Miten alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmat ovat kokeneet päivähoiton aloituksen Lemm päiväkodeissa?
3. Miten päivähoiton aloitusta voitaisiin kehittää Lemm päiväkodeissa?

5 LEMM KUNNAN PÄIVÄKODIT

Lemm kunta sijaitsee Etelä-Karjalassa, lähellä Lappeenrantaa. Vuoden 2013 lopussa asukasluku oli 3130. Perheiden lukumäärä oli tuolloin 896 ja alle 14-vuotiaita väestöstä oli 18,6 %. (Tilastokeskus 2014.) Varhaiskasvatuspalveluja Lemmillä tarjoaa kunnan

lisäksi seurakunta ja järjestöt. Lasten päivähoitopalvelut ja esiopetus järjestetään päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Lemillä oli toimintakaudella 2013 - 2014 kolme päiväkotia sekä kuusi omassa kodissaan työskentelevää perhepäivähoitajaa. (Lemin kunta 2014a; Seppälä 2014.)

Lemin kunnan päivähoidossa oli toimintakaudella 2013 - 2014 yhteensä 177 lasta. Lemin kunnassa vanhemmat hakevat lapselleen päivähoitopaikkaa päivähoitohakemuksella, jonka saa päivähoitotoimistosta tai Lemin kunnan Internet -sivuilta. Varhaiskasvatuspäällikkö tekee päätökset päivähoitopaikoista ja ilmoittaa saadusta päivähoitopaikasta vanhemmille kirjeitse. Samalla varhaiskasvatuspäällikkö ilmoittaa lapsiryhmään päivähoidon aloittavasta lapsesta. Jokaisessa päivähoitopaikassa on omat käytännöt, miten päivähoitoon tutustuminen tästä etenee. (Seppälä 2014.)

5.1 Päiväkoti Pikku-Palola

Päiväkoti Pikku-Palola on vuonna 1991 valmistunut 21-paikkainen päiväkotiki Lemmin kirkonkylällä. Siellä oli toimintakaudella 2013 - 2014 kaksi lapsiryhmää: 3 – 5 -vuotiaiden ryhmä ja esiopetusryhmä. (Lemin kunta 2013; Seppälä 2014.)

Päiväkoti Pikku-Palolassa ensimmäinen yhteydenotto päivähoidon aloittavan lapsen perheeseen tapahtuu yleensä puhelimitse. Joko päiväkodin työntekijä soittaa vanhemmille tai vanhemmat soittavat päiväkotiin. Oma aikuinen -malli ei ollut käytössä Päiväkoti Pikku-Palolassa toimintakaudella 2013 - 2014. Työntekijän tutustumiskäyntiä lapsen kotiin ehdotettiin aloittaville perheille. Päiväkotiin tutustumiskäyntejä järjestettiin perheen toiveiden mukaan. (Lemin kunta 2014b.)

5.2 Päiväkoti Oravanpesä

Päiväkoti Oravanpesä on vuonna 2007 valmistunut 54-paikkainen päiväkotiki Lemmin Kuukanniemen taajamassa, mäntymetsän kupeessa. Päiväkodissa oli toimintakaudella 2013 - 2014 kolme lapsiryhmää: 1 – 3-vuotiaiden ryhmä, 3 – 5-vuotiaiden ryhmä ja esiopetusryhmä. (Lemin kunta 2013; Päiväkoti Oravanpesän esite 2013.)

Päiväkoti Oravanpesässä oli käytössä toimintakaudella 2013 - 2014 oma aikuinen -malli. Jokaiselle lapselle nimettiin työntekijä, joka vastasi muun muassa aloittavan

lapsen ja hänen perheensä tutustuttamisesta. Ensimmäinen yhteydenotto aloittavan lapsen perheeseen tapahtui yleensä puhelimella, joko oma aikuinen soitti vanhemmille tai vanhemmat soittivat päiväkotiin. Aloittavan perheen kanssa pyrittiin ensin järjestämään aloituskeskustelu päiväkodilla ilman lasta ja sen jälkeen tarjottiin perheelle mahdollisuus työntekijän tutustumiskäynnille lapsen kotiin. Perheen toiveiden mukaan järjestettiin tutustumiskertoja päiväkotiin. Pyrittiin siihen, että oma aikuinen olisi vastaanottamassa lasta ja vanhempaa ensimmäisinä hoitopäivinä. Perheen kanssa laadittiin hoidon alussa lapsen hoitosopimus sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. (Lemin kunta 2014b.)

5.3 Iitiän päiväkotia

Iitiän päiväkotia on vuonna 2012 valmistunut 54-paikkainen päiväkotia, joka sijaitsee Lemin Tuomelanpellolla, uuden asutusalueen keskellä. Siellä oli toimintakaudella 2013 - 2014 neljä lapsiryhmää: 1 – 2-vuotiaiden ryhmä, 2 – 4-vuotiaiden ryhmä, 4 – 5-vuotiaiden ryhmä ja esiopetusryhmä. Iitiän päiväkotia oli toimintakaudella 2013 - 2014 Lemin kunnan ainoa laajennettua hoitoa tarjoava päiväkotia. (Lemin kunta 2013.)

Iitiän päiväkodissa oli käytössä toimintakaudella 2013 - 2014 oma aikuinen -malli. Jokaiselle lapselle nimettiin työntekijä, joka vastasi muun muassa aloittavan lapsen ja hänen perheensä tutustuttamisesta. Ensimmäinen yhteydenotto aloittavan lapsen perheeseen tapahtui puhelimella, joko oma aikuinen soitti vanhemmille tai vanhemmat soittivat päiväkotia. Aloittavan perheen kohdalla pyrittiin ensin järjestämään aloituskeskustelu päiväkodilla ilman lasta ja sen jälkeen tarjottiin perheelle mahdollisuus työntekijän tutustumiskäynnille lapsen kotia, johon pyrittiin menemään työparin kanssa. Perheen toiveiden mukaan järjestettiin tutustumiskertoja päiväkotia.

Iitiän päiväkodissa oli käytössä toimintakaudella 2013 - 2014 esitietolomake aloittavalle lapselle, johon kirjattiin perustietoja lapsesta sekä hänen tavoistaan ja tottumuksistaan. Esitietolomakkeen avulla tieto lapsesta siirtyi helposti muillekin ryhmän aikuisille. Työvuorojen suunnittelulla pyrittiin siihen, että oma aikuinen oli vastaanottamassa lasta ja perhettä ensimmäisinä hoitopäivinä sekä siihen, että hän vietti mahdollisimman paljon aikaa aloittavan lapsen kanssa. Iitiän päiväkodissa oli tapana lait-

taa tekstiviestejä vanhemmille ensimmäisten hoitopäivien aikana, miten lapsi viihtyy päiväkodissa. (Lemin kunta 2014b; Lemin kunta 2013.)

6 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkimusmenetelmät ja analyysi

Lähetin yhteistyösopimuksen ja tutkimuslupahakemuksen Lemin kunnan sivistysjohtajalle maaliskuussa 2014. Sain myönteisen vastauksen tutkimuslupahakemukseeni huhtikuun 2014 alussa. Tämän laadullisen tapaustutkimukseni tavoitteena oli ymmärtää tutkimuskohdetta ja kuvata todellista elämää (Hirsjärvi ym. 2007, 157). Laadin tutkimustani varten kyselylomakkeen, joka sisälsi 30 monivalintakysymystä ja kaksi avointa kysymystä (liite 2). Kyselylomakkeen väliotsikot olivat taustatiedot, tiedottaminen, oma aikuinen ja päivähoiton aloitus. Pohdin kysymyksiä ja niiden muotoa ensin itsenäisesti, sitten työkaverini kanssa sekä ohjaavan opettajani kanssa. Tämän jälkeen testasin lomakkeen kahdella henkilöllä. Testauksen jälkeen totesin, että joidenkin kysymysten muotoa tulee muuttaa, joten kävimme kysymykset läpi vielä työelämän ohjaajani kanssa.

Monivalintakysymykset analysoin sisällönanalyysia käyttäen. Laskin määrällisesti, kuinka vastaukset jakautuivat. Avointen kysymysten analysointitavaksi valitsin teemoittelun (ks. Hirsjärvi ym. 2007, 162, 219). Avointen kysymysten vastauksista etsin selkeät pääteemat, joiden alle keräsin pääteemaa vastaavat vastaukset. Näin sain yhdistettyä vastauksia ja pyrin saamaan vastauksia tutkimuskysymyksiini sekä ymmärtämään tutkimuskohdetta.

6.2 Aineiston keruu

Tutkimukseni kohderyhmäksi valitsin vanhemmat, joiden lapsi oli aloittanut päivähoiton alle 3-vuotiaana Lemin kunnan päiväkodeissa toimintakauden 2013 - 2014 aikana. Jaoin kyselylomakkeet huhtikuussa 2014 jokaisen päiväkodin henkilökunnalle ja ohjeistin heitä jakamaan lomakkeet juuri kyseisien kriteerien perusteella perheille. Jaoin päiväkodin henkilökunnalle ohjeet myös kirjallisena. Jokaisen kyselylomakkeen mukana olivat kirjalliset ohjeet perheille lomakkeen täyttämistä varten. (liite 1).

Kyselylomakkeita jaettiin yhteensä 25 kappaletta, joista kaksi Päiväkoti Pikku-Palolaan, 10 Päiväkoti Oravanpesään, 11 Iitiän päiväkodin 1 – 2-vuotiaiden ryhmään ja kaksi Iitiän päiväkodin 2 – 4-vuotiaiden ryhmään. Vanhemmilla oli noin kaksi viikkoa vastausaikaa. Vastaaminen tapahtui nimettömänä. Vanhemmat vastasivat lomakkeelle rastimalla heille sopivin vaihtoehto tai vaihtoehdot ja kirjoittamalla avoimiin kysymyksiin omat mielipiteensä omin sanoin. Vanhempien tuli palauttaa lomake täytettynä kirjekuoreessa, joka jaettiin kyselylomakkeen mukana, päiväkodin eteisessä olevaan palautuslaatikkoon. Jokaisen päiväkodin eteisessä oli oma palautuslaatikko, joista keräsin kaikki palautuneet vastauslomakkeet vastausajan päätyttyä.

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Tutkimukseen vastanneet

Kyselyn vastaanotti 25 perhettä, joista 21 palautti lomakkeen päiväkodille palautuslaatikkoon. Vastausprosentti on tällöin 84 %. Vastanneista 20 oli perheen äitejä ja yhden lomakkeen olivat täyttäneet lapsen vanhemmat yhdessä. Päiväkoti Pikku-Palolan vastausprosentti on 100 %. Iitiän päiväkodin osalta vastausprosentti on 92,3 % ja päiväkotori Oravanpesän vastausprosentti on 70 %.

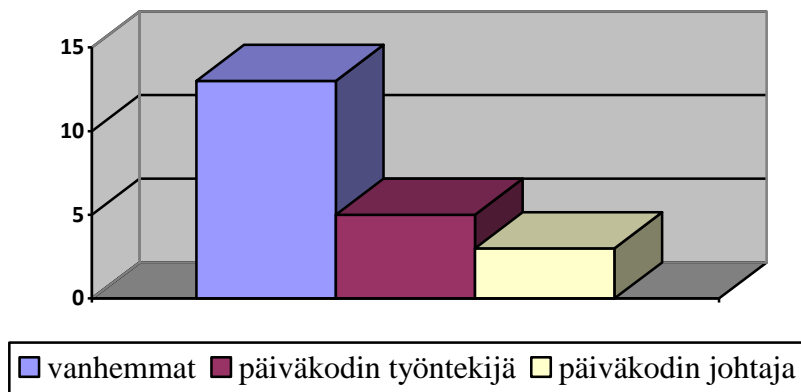
Kyselyyn vastanneiden vanhempien lapsi oli aloittanut päivähoiton päiväkodissa yli 2-vuotiaana yhdeksässä perheessä, yli 1-vuotiaana yhdeksässä perheessä ja alle 1-vuotiaana kolmessa perheessä. Noin puolet vastaajista ilmoitti lapsensa hoitopäivien määrän olevan alle 15 päivää kuukaudessa lapsensa aloittaessa päivähoiton. Vain yhdellä lapsella hoitopäivän pituus oli alle kuusi tuntia päivässä päivähoiton aloittaessaan. Vastaajista kolmella perheellä oli vuorohoidon tarve. Yleisin vastaus lapsen päivähoitopaikan tarpeelle oli vanhempien työllistyminen tai opiskelu. Kaksi vastaajaa ilmoitti muun syyn.

Puolet vastaajista oli jo aiemmin saatellut lapsensa päivähoitoon Lemille ja puolet oli siis ensikertalaisia. Samoin vastaajien lapsista noin puolet oli ollut jo ennen päivähoiton aloitusta kontaktissa johonkin lapsiryhmään: esimerkiksi kerhoon, musiikkileikkikouluun tai perhepäivähoitoon, ja puolet aloitti päivähoiton ilman aiempia lapsi-

ryhmäkontakteja. Lapset olivat tottuneet olemaan erossa vanhemmistaan melko vähän, eli suurin osa silloin tällöin tai ei lainkaan ja muutamat kohtalaisesti.

7.2 Päiväkotien tiedottaminen

Kyselyyn vastaajista suurin osa koki saaneensa toivomansa päivähoitopaikan. Kolme vastaajaa ei ollut saanut toivomaansa päivähoitopaikkaa. Suurin osa vastaajista koki saaneensa riittävän ajoissa tiedon päivähoitopaikasta. Kolme vastaajaa koki saaneensa liian myöhään tiedon päivähoitopaikasta. Noin 2/3 vastaajista oli itse ottanut yhteyttä päiväkotiin sopiakseen päivähoiton aloituskäytännöistä. Vastaajista viisi vastasi, että päiväkodin työntekijä oli ottanut ensin yhteyttä ja kolme vastasi, että päiväkodin johtaja oli ottanut ensin yhteyttä perheeseen. Vastausten perusteella päiväkotiki Pikku-Palolassa perheet ovat itse ottaneet yhteyttä hoitopaikkaan, muissa päiväkodeissa käytäntö on ollut vaihteleva. Yksi vastaajista oli vielä erikseen maininnut, että he odottivat yhteydenottoa päiväkodilta, jota ei kuulunut. Kuvassa 1 on yhteenveto vastauksista.

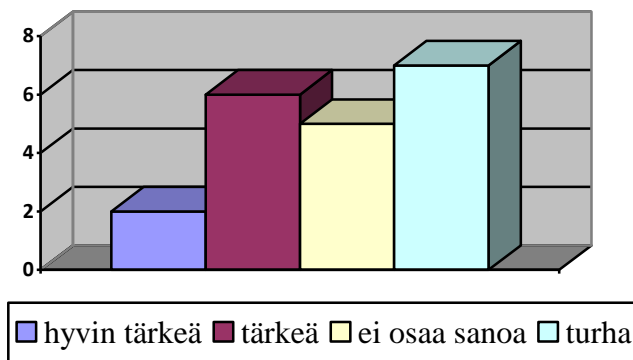
KUVA 1. Ensimmäinen yhteydenotto, jossa sovittiin lapsen ja perheen päivähoitoon tutustumisesta

Käytännön ohjeita päivähoiton aloituksen suhteen oli 4/5 vastaajista saanut riittävästi, kaksi liian vähän ja kaksi ei osannut sanoa. Vastaajista 4/5 koki saaneensa riittävästi tiedotusmateriaalia, kolme liian vähän ja kaksi ei lainkaan. Yhdessä vastauksessa oli erikseen vielä mainittu, etteivät he olleet saaneet päiväkodista muuta tiedotusmateriaalia kuin yhteystiedot Lemmin päiväkoteihin.

7.3 Oma aikuinen päiväkodissa

Kyselyyn vastanneista suurin osa oli sitä mieltä, että lapselle on hyvä olla nimetty oma aikuinen päiväkodissa. Erityisesti Iitiän päiväkodin ja päiväkotikoti Pikku-Palolan vastausten mukaan kaikki olivat sitä mieltä, että päiväkodissa on hyvä olla lapselle nimetty oma aikuinen. Yksi vastaajista ei osannut sanoa, onko lapselle nimetty oma aikuinen tarpeellinen. Vanhempien vastausten mukaan lähes kaikille päivähoiton aloittaville lapsille oli nimetty oma aikuinen. Yksi vastaajista ei tiennyt, onko lapselle nimetty päiväkodissa oma aikuinen ja yksi vastasi, ettei lapselle ole nimetty päiväkodissa omaa aikuista.

Oma aikuinen oli käynyt vastausten mukaan ennen päivähoiton aloitusta lapsen kotona noin 1/3 perheessä. Lapsen päivähoiton aloituksen kannalta työntekijän käyminen lapsen kotona koettiin seitsemässä vastauksessa turhana, viisi ei osannut sanoa, kuusi koki tärkeänä ja kaksi vastaajista hyvin tärkeänä. Kuvassa 2 on yhteenveto vastauksista. Yhdessä vastauksessa oli vielä erikseen toive, että oma aikuinen olisi käynyt lapsen kotona ennen päivähoiton aloitusta. Selkeästi voidaan todeta, että ne vastaajat kokivat tutustumiskäynnin turhana tai eivät osanneet vastata sen tärkeydestä, joiden kohdalla tutustumiskäyntiä ei ollut toteutettu.

KUVA 2. Tutustumiskäynti lapsen päivähoitoon sopeutumisen tukemisenä

Aloituskeskustelu oli käyty joko ilman lasta tai lapsi mukana. Osa vastaajista oli valinnut molemmat vaihtoehdot, joten voisi olettaa, että he olivat kokeneet aloituskeskusteluja olleen useita. Vastaajista viisi ilmoitti, ettei ollut käynyt lainkaan aloituskeskustelua. Vastausten perusteella noin puolet perheistä kävi tutustumassa päiväkotiin

kerran ennen päivähoidon alkua ja noin puolet enemmän kuin kerran. Vastausten perusteella yksi lapsi ei käynyt tutustumassa päiväkotiin lainkaan ennen päivähoidon alkua. Vastaajista 3/4 oli tyytyväisiä tutustumiskertojen määrään. Vastaajista 3/4 koki, että päivähoitoon tutustumiseen oli riittävästi aikaa. Vastaajista viisi olisi kaivannut enemmän tutustumiskertoja ja neljä vastaajista olisi kaivannut enemmän aikaa tutustumiseen.

7.4 Päivähoidon aloittaminen päiväkodissa

Oma aikuinen oli vastaanottamassa lasta 1/2 kaikista vastanneista perheistä lapsen aloittaessa päivähoiton. Vastaajista kuusi ei osannut sanoa, oliko oma aikuinen vastaanottamassa lasta ja neljän vastauksen mukaan oma aikuinen ei ollut vastaanottamassa lasta ensimmäisenä hoitopäivänä. Vanhemmat kokivat, että lapsen hoitoon jättäminen oli helppoa hyvän vastaanoton vuoksi, jossa omalla aikuisella oli suuri merkitys:

”Oma aikuinen ja ryhmän rauhallisuus sekä henkilökunnan joustavuus. Esim. kun lapsemme oli itkuinen ja tarvitsi syliä enemmän, oma aikuinen sai olla hänen kanssaan enemmän, vaikka muut hoitajat joutuivat silloin huolehtimaan enemmän muista lapsista ja tehtävistä. Alkupäivinä henkilökunta myös vaihtoi työvuorojaan, jotta oma hoitaja olisi ollut aamulla vastaanottamassa lastamme.”

”Saimme todella lämpimän ja hyvän vastaanoton, jonka vuoksi oli helppoa jättää lapsi. Tiesimme, että hän on hyvässä hoidossa! Kuitenkin pienen lapsen jättäminen on varmaankin aina aluksi vaikeaa vanhemmalle.”

Vastaajista noin 3/4 koki, että lapsi jäi yleensä mielellään hoitoon ensimmäisten hoitoviikkojen aikana. Kaksi vastaajaa koki, että lapsi ei jäänyt mielellään hoitoon ja kolme vastaajaa koki, että lapsi jäi joskus mielellään hoitoon ensimmäisten hoitoviikkojen aikana. Vastaajien mukaan työntekijät kertoivat lapsen hoitopäivän kulusta ensimmäisten hoitoviikkojen aikana riittävästi. Muutama vastaaja koki, ettei saanut riittävästi tietoa lapsensa hoitopäivän kulusta ensimmäisten hoitoviikkojen aikana. Päiväkoti Oravanpesässä kaikki vastaajat kokivat saaneensa riittävästi tietoa hoitopäivän kulusta.

Päiväkodin henkilökunnassa oli yhden vastaajan mukaan paljon vaihtuvuutta lapsen ensimmäisten hoitoviikkojen aikana. Vastaajista reilu puolet koki vaihtuvuutta henkilökunnassa olleen vähän. Vajaa puolet vastaajista koki, ettei henkilökunnassa ollut vaihtuvuutta lapsen ensimmäisten hoitoviikkojen aikana.

7.5 Vanhempien kokemuksia päivähoiton aloittamisen tukemisesta

Kyselyyn vastanneet kokivat, että heidän toiveitaan kuunneltiin päivähoiton aloituksen suhteen. Vastaajien mielestä heidän lapsensa sopeutui hyvin päiväkotiin, vastaajista kolme koki lapsensa sopeutuneen kohtalaisesti päiväkotiin. Vanhempien mielestä lapsen päivähoitoon sopeutumista helpottivat perheen muiden lasten läsnäolo samassa hoitopaikassa sekä muut lapselle ennestään tutut kasvot:

”Joitain jo ennestään tuttuja kasvoja sekä lapsissa että aikuisissa...”

”Tuttu aikuinen ja tutut lapset sekä isomman sisaruksen läsnäolo samassa päiväkodissa...”

”Muut samanikäiset lapset/ pienten ryhmä...”

Esille nousi useaan kertaan se, että päivähoitoryhmän lapset ovat samanikäisiä ja että ilmapiiri on kiireetön ja rauhallinen. Henkilökunnan ammatillisuutta, empaattisuutta, joustavuutta ja aitoa läsnäoloa pidettiin myös erittäin tärkeänä lapsen päivähoitoon sopeutumisen kannalta:

”Henkilökunnan empaattisuus... henkilökunnan aito kiinnostus lapsen hyvinvoinnista...”

”Mahtavat hoitajat... Ehdottomasti tärkein asia on, että koin kaikkien hoitajien olevan aidosti kiinnostuneita lastani koskevista asioista ja heidän kanssa on helppo olla avoin.”

Erityisesti oli mainittu lapselle nimetyn oman aikuisen tarpeellisuus:

”...Henkilö, joka otti vastuun lapsen hoidosta = omahoitaja, erittäin mukava, osaava...”

Joidenkin vastaajien mielestä lapsen sopeutumista päivähoitoon helpottivat tutut ja turvalliset rutiinit sekä työntekijöiden pysyvyys:

”Ryhmän aikuisten pysyvyys ja säännöllinen päiväjärjestys.”

Lapsen luonne oli mainittu monessa vastauksessa. Toimielias ja vieraisiin tottunut lapsi sopeutuu vanhempien mielestä paremmin päivähoitoon, kuin arka ja vähemmän vieraisiin tottunut lapsi:

”Lapsella ei ollut vaikeuksia jäädä hoitoon, paikka tuntui turvalliselta. Lapsi erittäin sopeutuvainen.”

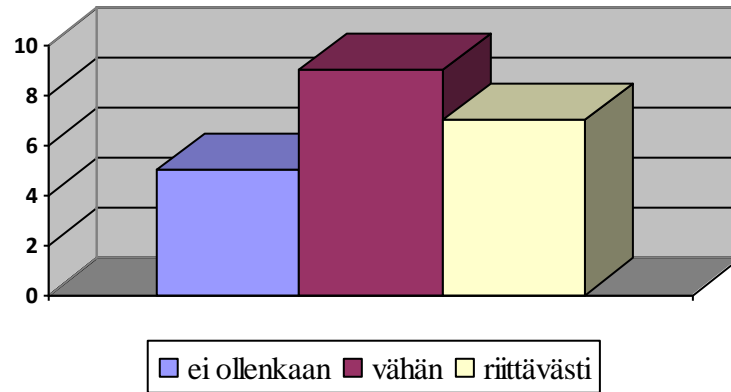
7.6 Kehitysideoita lapsen päivähoiton aloituksen helpottamiseksi

Tärkeimmäksi kehittämisehdotukseksi nousi vastaajien mukaan parempi tiedottaminen, niin päivähoiton yleisistä asioista kuin lapsen hoitopäivän kulustakin:

”No kaikkia käytännön ohjeita emme tienneet. Ne jaettiin vasta myöhemmin vanhempain iltaan kutsun yhteydessä. Mutta ne olivat pikkuseikkoja. Toki hoitajat olisivat voineet kertoa kun ei mitään ohjeita ollut...”

”Enemmän informaatiota päiväkodin toiminnasta ja mitä varusteita pitäisi olla mukana varavaatteet yms. Oma-aloitteista kertomista hoitajilta alkuviikkoina, kuinka lapsella on hoitopäivien aikana sujunut, eikä vain kysyessä asioista itse.”

Muutamasta vastauksesta nousi esille myös epäselvyys eli vanhemmat eivät kokeneet saaneensa tietoa siitä, mitä taitoja lapsen oletettiin omaavan päivähoitoa aloittaessaan ja toivottiin, että lapsen yksilölliset tarpeet olisi otettu paremmin huomioon. Yhdessä vastauksessa oli toive, että myös vuorotyöläiset otettaisiin huomioon tutustumisjakson suunnittelussa. Vastausten mukaan ennen päivähoiton aloitusta tulisi vanhempien kanssa keskustella enemmän päivähoiton aloituksen herättämistä tunteista. Vastaajista 1/4 koki, että tunteista keskusteltiin päivähoiton työntekijän kanssa riittävästi, 2/4 vähän ja 1/4 koki, ettei vanhempien tunteista keskusteltu lainkaan. Kuvassa 3 on yhteenveto vastauksista.

KUVA 3. Keskustelu työntekijän kanssa vanhempien tunteista, joita lapsensa päivähoidon aloitus herättää

Useiden vanhempien mielestä tutustumiseen olisi saanut olla enemmän aikaa ja samalla yhdessä vastauksessa oli tuotu esille mahdollisuus jättää lapsi hetkeksi ilman vanhempaa tutustumaan ilman erillistä maksua:

”Tutustuminen hieman aikaisemmin kun viimetingassa.”

”Ns. ”ilmaisia” tutustumishoitopäiviä tai mahdollisuus tuoda lapsi yksin vaikka pariksi tunniksi tutustumaan päiväkotiin oli hyvä olla. Vanheman kanssa tutustuminen ei ole sama asia.”

8 POHDINTA

8.1 Tutkimustulosten pohdinta

Opinnäytetyöni tutkimuksen otokseksi valitsin alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmat, sillä mielestäni, sekä teorian tietoon viitaten, alle 3-vuotiaalle lapselle muutos on suurempi ja vaikeampi käsitellä kuin yli 3-vuotiaalle lapselle. Voisin todeta, että yli 3-vuotiaalle ero on hyvin erilainen, sillä hän kykenee usein jo ennustamaan tulevaa eroa ja ymmärtämään eron olevan vain väliaikaista. Pienemmille ero vanhemmasta on kovin stressaavaa ja se voi tuntua lapsesta ahdistavalta, kun ensisijainen kiintymyksen kohde ei olekaan koko ajan saatavilla. (Rusanen 1995, 51.) Tämän rajauksen vuoksi tutkimuksen otos jäi melko pieneksi. Toisaalta vastaajat olivat hyvin aktiivisia, joten tietoa tutkimus kuitenkin antoi mielestäni todella hyvin.

8.1.1 Odotukset päivähoiton aloituksesta

Vastauksista nousi esiin vanhempien toiveiden kuuleminen ja mieleisen hoitopaikan saanti. Ne ovat lähtökohdat koko lapsen varhaiskasvatuspolulle. Voin todeta, että valittavasti muutamassa vastauksessa näkyi negatiivinen linja läpi koko kyselylomakkeen, kun perhe ei ollut saanut toivomaansa hoitopaikkaa. Toisaalta yhdessä tapauksessa vanhemmat olivat kovin tyytyväisiä päivähoiton aloitukseen, vaikka tutustuminen oli jäänyt hyvin vähäiseksi. Perheet kokevat siis päivähoiton aloituksen eri tavalla ja myös lapsen luonne ja aiemmat erokokemukset vaikuttavat sopeutumiseen.

Mielestäni olisi tarpeen jo ennen lapsen hoidon alkua kartoittaa kunkin perheen tilannetta esimerkiksi neuvolassa, tutustumiskäynnillä tai ensimmäisellä perheen tapaamiskerralla. Tämä tietysti vaatisi sitä, että ensimmäinen tapaaminen on riittävän ajoissa. Näin ollen tutustumiseen olisi tarvittaessa aikaa. Koen, että varhaiskasvatuksen ammattilainen pystyisi arvioimaan lapsen ja perheen tavatessaan, kuinka pitkän ja millaisen tutustumisjakson perhe ja lapsi tarvitsevat ennen päivähoiton varsinaista aloitusta.

8.1.2 Päivähoiton aloituksen sujuminen

Suurin osa vastaajista koki lapsensa päivähoiton aloituksen sujuneen hyvin Lemillä. Mielestäni tämä oli hyvä ja odotettukin vastaus vanhemmilta myös aiempiin vastaaviin tutkimuksiin viitaten (Tikkala & Ylinen 2013). Lemillä vastaavaa tutkimusta ei ole aiemmin tehty, joten ajatukseni olikin hieman nostaa aihetta keskusteluun ja mahdollisesti osaksi päivityksen alla olevaa kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Ihmettelyä minussa herätti muutama kysymys, joiden vastaukset olivat kovin moninaiset. Mm. ensimmäinen yhteydenotto oli ollut kovin vaihtelevaa vastausten perusteella, jopa samassa päiväkodissa oli eriäviä tapoja. Yhdessä vastauksessa oli mainittu, että odotettiin päiväkodin yhteydenottoa. Näin jälkikäteen harmittelen, etten laittanut tätä kysymystä erikseen kyselylomakkeeseen. Mielestäni, jos vanhemmat ottavat itse yhteyttä tulevaan hoitopaikkaan täytyy heillä olla käsitys siitä, kuinka aikaisin yhteydenotto tulisi tehdä. Ja heidän tulisi ymmärtää päivähoitoon tutustumisen tärkeys.

Toinen eriäviä mielipiteitä esille tuonut kysymys oli tutustumiskäynti lapsen kotiin. Mielenkiintoista oli, että ne vastaajat, joiden kotiin tutustumiskäyntiä ei ollut tehty, vastasivat sen olevan tarpeeton tai he eivät olleet osanneet sanoa. Mietin, että voisiko kyse olla juuri siitä, että vanhemmat eivät pysty näkemään tutustumiskäynnin tarpeellisuutta, kun eivät ole itse sitä kokeneet. Itse olen ainakin kokenut omassa työssäni tutustumiskäynnin lapsen kotiin todella antoisaksi ja kaikin puolin tärkeäksi. Yhteistyö perheen kanssa on mielestäni avoimempaa ja toisaalta myös lapsi kiintyy enemmän tällöin juuri yhteen aikuiseen. Tutustumiskäynti ehkä koetaan vain jotenkin ”tarkastuskäynniksi” eli mielestäni perheelle tulisi avoimesti kertoa, kuinka tärkeä merkitys sillä on lapsen koko tulevalle päivähoitopolulle sekä kasvatuskumppanuudelle. Myös Kekkosen (2012, 40) mukaan tutustumiskäynti on lapselle sekä vanhemmille turvallinen paikka tutustua uuteen aikuiseen ja kertoa omista tunteistaan, toiveistaan ja ajatuksistaan.

Oma aikuinen koettiin vastausten mukaan tärkeäksi. Myös teoriatiedon mukaan jokaiselle lapselle on hyvä olla nimetty oma aikuinen, johon lapsi pystyy rauhassa ja luottaen tutustumaan ensin ja hänen tuellaan sitten muihin ryhmän aikuisiin sekä lapsiin. (Rusanen 1995, 50.) Huolestuttavaa minusta kuitenkin oli vastausten mukaan se, ettei oma aikuinen kuitenkaan ollut aina vastaanottamassa lasta edes ensimmäisenä hoitopäivänä. Tämä voisi auttaa monen lapsen hoitoon sopeutumista, jos henkilökunnan työntekijät voitaisiin ajoittaa niin, että oma aikuinen huolehtisi hänelle nimetyistä omista lapsista päivän ajan. Näin lapsi pystyisi tuntemaan olonsa turvalliseksi ja etsimään lohtua uudesta aikuisesta. Kyse ei kuitenkaan ole kuin muutamasta päivästä tai viikosta, riippuen lapsesta. (Kekkonen 2012, 52.) Oman aikuisen kanssa vanhempien on helppo vaihtaa päivän kuulumisia ja keskustella lapsensa asioista, ettei tarvitse kaikkien aikuisten kanssa kerrata samoja asioita uudelleen. Tämä sujuva aikuisten välinen yhteistyö kannattelee myös lapsen luottamusta uuteen aikuiseen.

8.1.3 Päivähoidon aloituksen kehittäminen

Usean vastauksen mukaan päivähoitoon tutustumiseen ei ollut riittävästi aikaa. Perheille olisi hyvä saada tieto päivähoitopaikasta riittävän ajoissa, jolloin tutustumiseen jäisi aikaa. Vanhempien olisi hyvä varata aikaa tutustumiseen ja pyrkiä järjestämään lapsen päivähoitotoimituksen rauhallisessa tilanteessa ja mahdollisesti aluksi lyhyemmiksi

lä eroilla. Vanhempien tulisi olla itse luottavaisia lapsen tulevan hoitopaikan suhteen, jolloin luottamus siirtyy aikuisesta lapseen. Myös hoitopäivien jälkeiset illat olisi mielestäni hyvä rauhoittaa ja antaa lapselle aikaa ja mahdollisuus hakea turvaa ja rakkautta omista vanhemmistaan. Vanhempien tietämystä päivähoidon aloituksesta voisi lisätä vanhempainiltoin, luennoin tai neuvolan kautta.

Päivähoidon työntekijän tulisi kiinnittää huomiota omaan käyttäytymiseensä, kuinka perhe otetaan vastaan ja millaisen pohjan hän luo kasvatuskumppanuudelle. Vanhemmille pitäisi viestittää aitoa kiinnostusta lapsesta ja kertoa tarkasti lapsen päivän kulusta. Tutkimuksen mukaan juuri näitä asioita vastaajat arvostavat lapsen päivähoitossa. Vastauksissa esille nousseisiin kehitysideoihin auttaisi mielestäni työntekijöiden tukeminen ja tiedottaminen. Päivähoidon aloituksen merkityksestä lapsen kehitykselle sekä tulevalle päivähoitopolulle ja kasvatuskumppanuudelle olisi hyvä järjestää koulutusta päivähoidon henkilöstölle. Vastausten mukaan vanhempien toiveita kuunneltiin, mutta toisaalta vanhempien tunteista ei riittävästi keskusteltu. Työntekijän tulisi mielestäni ottaa huomioon, että päivähoiton asiakkaana on lapsi sekä hänen koko perheensä. Päivähoidon aloitus koskettaa yleensä koko perhettä ja on koko perheelle iso elämän muutos. Henkilöstön työvälineitä voisi myös kehittää mm. päivähoiton aloitusohjeistusmateriaali, jossa olisi ohjeistus päivähoiton aloituksesta, perheelle jaettava materiaali lueteltuna sekä ohjeet aloituskeskustelua varten, tämä olisi ainakin uusille työntekijöille mielestäni hyvä työväline.

8.2 Eettisyys ja luotettavuus

Tämä laadullinen tapaustutkimus käsittelee vain yhtä tapausta, yhden kunnan alueella. Kuten tapaustutkimukset yleensä, tämäkin tutkimus kuvaa vain tätä tapausta ja sen yleistettävyyden on siten rajallinen. (Hirsjärvi & Huttunen 1995, 201.) Validiteetti tarkoittaa tutkimuksen luotettavuutta (Hirsjärvi ym. 2007, 226). Mielestäni vastaajat olivat osanneet vastata hyvin kysymyksiin ja tulkinneet kysymykset oikein. Yhdessä kysymyksessä oli pieni johdatteleva kirjoitusvirhe, mutta mielestäni se ei vaikuttanut vastauksiin. Tutkimukseni kyselyyn vastaaminen tapahtui nimettömänä eikä lomakkeessa kysytty muita taustatietoja kuin lapsen ikä ja päiväkotit. Näin vastaajien oli helpompaa luottaa siihen, ettei yksittäistä vastaajaa voida tunnistaa. Uskoisin, että vanhempien oli helppoa kertoa omat mielipiteensä. Toisaalta voi olla, että täysin rehell-

sen mielipiteen ilmaiseminen oli vastaajille vaikeaa, kun kyseessä oli pieni kunta ja pieni vastaajajoukko.

Mielestäni monet vastaajat olivat vastanneet todella kiitettävästi myös avoimiin kysymyksiin. Uskoisin, että aihe on ollut joko vastaajille mielenkiintoinen tai sitten he toivoivat mielipiteidensä olevan tarpeen päivähoiton aloituksen kehittämisen kannalta. Mietin ennen tutkimuksen tekoa, riittääkö otos tutkimuksen toteuttamiseen ja haluavatko vanhemmat vastata kyselyyn, joka koskee heidän mennyttä elämäänsä ja auttaa mahdollisesti tulevaisuudessa joidenkin muiden perheiden tilannetta. Olin todella tyytyväinen vastausprosenttiin ja positiivisesti yllättynyt, kuinka aktiivisia vastaajat olivat olleet.

Tutkimuksen reliaaabelius tarkoittaa tulosten toistettavuutta (Hirsjärvi ym. 2007, 226). Vastaavan kyselyn tekeminen on mahdollista, jopa suotavaa, jotta vastauksia saataisiin pidemmältä aikaväliltä. Päiväkodin työntekijöiden luonne ja ammattitaito vaikuttavat varmasti suuresti tutkimuksen tuloksiin. Tekemästäni tutkimuksesta pystyi tulkitsemaan, kuinka erilainen päivähoiton aloitus voi olla perheelle riippuen päiväkodista ja lapsiryhmästä. On syytä todeta, että myös jokainen perhe kokee päivähoiton aloituksen eri tavalla.

8.3 Jatkotutkimukset

Jatkotutkimuksena näkisin mahdollisuuden tutkia neuvolan ja päivähoiton välistä yhteistyötä. Totesin kyselyn vastauksia lukiessani, että olisin voinut kysyä vanhemmilta vielä, että ovatko he keskustelleet neuvolassa lapsen päivähoiton aloituksesta tai siitä, kuinka tärkeä elämänmuutos se on koko perheelle. Opinnäytetyötä tehdessäni minulle heräsi monesti kysymys, kuinka paljon vanhemmilla on oikeasti tietoa päivähoiton aloituksesta ennen kuin he aloittavat tutustumisen lapsensa tulevaan hoitopaikkaan. Mielestäni vanhempien olisi hyvä tiedostaa, että päivähoiton aloitus on lapselle sekä koko perheelle suuri elämänmuutos samoin kuin lapsen koulun aloittaminenkin.

8.4 Oma ammatillinen kehitys

Olen vuonna 2006 valmistunut sosionomi (AMK) ja olen usean vuoden ajan työskennellyt päiväkodissa, pääasiassa alle 3-vuotiaiden ryhmässä. Kasvatuskumppanuus on noussut minulle todella läheiseksi ja kiinnostavaksi aiheeksi, joten halusin opinnäytetyöni liittyvän siihen. Olen todennut käytännössä, kuinka suuri merkitys onnistuneella päivähoiton aloituksella on lapsen koko päivähoitopolulle. Erityisesti hyvä ja avoin kasvatuskumppanuus auttaa ongelmatilanteissa ja mahdollisesti erityisen tuen tarpeen ilmetessä vanhempien on helppoa luottaa työntekijään ja toimia yhteistyössä päiväkodin työntekijän kanssa lapsen parasta ajatellen. Olen nähnyt, kuinka tärkeää lapselle on vanhemman ja työntekijän välinen avoin, rehellinen ja positiivinen suhde, jolloin myös lapsi oppii luottamaan uuteen aikuiseen.

Opinnäytetyöhöni liittyvän tutkimuksen toteutin keväällä 2014. Lomaketta tehdessäni totesin, että työntekijöille moni asia on hyvin itsestään selvää, mutta perheille täysin uutta. Pohdinkin työtä tehdessäni, kuinka paljon päiväkodin työntekijät tekevät työtä rutiinilla ja kuinka paljon perheet yksilöllisesti kohdaten. Minusta on tärkeää kohdella jokaista perhettä yksilöllisesti. Perheidenkin tulisi ottaa huomioon jokaisen lapsen yksilöllisyys, vaikka perheen muita lapsia olisi jo ollut päivähoitossa, tulisi tutustuminen päivähoitoon aloittaa aina alusta.

Kysymyksissä huomasin muutaman harmillisen puutteen vastauksia lukiessani eli muun muassa vanhemmilta olisi vielä pitänyt kysyä, miten he olisivat toivoneet ensimmäisen yhteydenoton tapahtuneen. Minusta käytäntö tulisi olla selkeä eli joko työntekijä ottaa yhteyttä perheeseen sopiakseen päivähoiton aloituskäytännöistä tai sitten perheet itse ottavat yhteyttä päiväkotiin. Mielestäni vanhemmat eivät välttämättä kykene arvioimaan, kuinka aikaisin ensimmäinen yhteydenotto tulisi tehdä. Toisaalta nyky-yhteiskunnassa holhotaan ehkä liikaakin aikuisia ihmisiä, eli siinä mielessä vanhemmat voisivat itse ottaa yhteyttä päiväkotiin. Toisaalta, kun kyseessä on pieni lapsi, joka varmasti stressaantuu isosta elämänmuutoksesta, niin miksi ei sitten päiväkoti huolehtisi yhteydenotosta. Näin voitaisiin hyvissä ajoin keskustella päivähoitoon tutustumisen tärkeydestä vanhempien kanssa. Uskon, että tällainen aloitus toisi myös perheille hyvän olon rakentaa kasvatuskumppanuutta työntekijän kanssa, jos työntekijä ottaa ensin yhteyttä ja kutsuu vanhemmat päiväkodille keskustelemaan tai kysyy

mahdollisuudesta mennä tutustumaan lapseen ja vanhempiin heidän turvallisessa kotiympäristössään. On syytä muistaa, että jokainen perhe kokee asiat yksilöllisesti, joten työntekijän on hyvin hienovaraisesti osattava aloittaa uuden suhteen syntymistä ja ol-tava herkkänä vanhempien toiveille.

Tätä työtä on ollut todella mielenkiintoista tehdä ja olen ymmärtänyt vieläkin paremmin sen, kuinka tärkeässä asemassa päivähoiton aloittaminen on niin lapselle, perheelle kuin tulevalle lapsen päivähoitopolullekin. Toivon, että opinnäytetyöni antaisi miettimisen aihetta kaikille Lemmin päiväkotien työntekijöille sekä esimiehille. Olen todella tyytyväinen, jos työstäni tulisi olemaan apua kunnan varhaiskasvatussuunnitelman päivittämisessä sekä päivähoiton aloitustyömenetelmien ja -käytäntöjen kehittämässä. Koko opinnäytetyöprosessi on ollut minulle todella mielenkiintoinen ja kaikin puolin positiivinen kokemus. Työelämälähtöinen, tärkeä ja ajankohtainen aihe opinnäytetyölleni oli koko prosessin pohja. Aihe on tullut minulle todella rakkaaksi ja haluan panostaa siihen myös omassa työssäni mahdollisimman paljon. Haluan kiittää tuesta ja kannustuksesta Lemmin kunnan päiväkotien esimiehiä, työkavereitani sekä opinnäytetyöni ohjaajia.

LÄHTEET

Alasuutari, M. 2010. Suunniteltu lapsuus: keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Tampere: Vastapaino.

Hirsjärvi, S. & Huttunen, J. 1995. Johdatus kasvatustieteeseen. Juva: WSOY.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos, osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hujala, E. & Turja, L. (toim.) 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS - kustannus.

Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoitossa. Helsinki: Gaudeamus.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2007. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta: opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes oppaita 63. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Tutkimus 72/2012. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Juvenes Print – Tampereen yliopistopaino Oy.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito, työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS - kustannus.

Kuusinen, J. & Kaskinen, E. (toim.) 1995. Kasvatuspsykologia. Juva: WSOY.

Lemin kunta. 2014a. Saatavissa: www.lemi.fi. Viitattu 20.5.2014.

Lemin kunta. 2014b. Pedagogisen kahvilan tuotokset.

Lemin kunta. 2013. Varhaiskasvatuksen vuosisuunnitelma.

Mahkonen, S. 2013. Päivähoito ja laki. Porvoo: Bookwell Oy.

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään: näkökulmia 2010 -luvun varhaiskasvatukseen. Saarijärvi: Offset Oy.

Päiväkoti Oravanpesän esite. 2013.

Reunamo, J. 2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus: erilaisia tapoja suhtautua muutokseen. Helsinki: WSOY.

Rusanen, E. 1995. Ongelmalapset päivähoidossa? Tutkimus kasvatuskäytäntöjen kehittämistä päiväkodissa ja perhepäivähoidossa. Helsinki: Suomen kuntaliiton julkaisu.

Salminen, E. & Tynnen K. 2011. Omahoitajana päiväkodissa: omahoitajuus pedagogisena työmenetelmänä. Saarijärvi: Offset Oy.

Seppälä, T. 2014. Lemin kunnan varhaiskasvatuspäällikön kanssa käyty keskustelu.

Tikkala, E & Ylinen, E. 2013. Onnistuneen päivähoidon aloituksen tukeminen: vanhempien ja päiväkotien kasvattajien kokemuksia päivähoidon aloituksesta. Opinnäyte-työ. Seinäjoen ammattikorkeakoulu.

Tilastokeskus. 2014. Lemi. Saatavissa:

<http://www.stat.fi/tup/kunnat/kuntatiedot/416.html>. Viitattu 20.5.2014.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Stakes oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2006. Lapsuus erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY.

KYSELYLOMAKE	16.4.2014
Opinnäytetyö 2014/ "Pehmeästi päivähoitoon"	
TAUSTATIEDOT	
1. Lapsenne päivähoitopaikka	
☐	Päiväkoti Pikku-Palola
☐	Päiväkoti Oravanpesä
☐	Itiän päiväkot
2. Lapsenne ikä aloittaessaan päivähoiton päiväkodissa	
☐	alle 1-vuotta
☐	yli 1 -vuotta
☐	yli 2 -vuotta
3. Lapsenne hoitopäivien määrä kuukaudessa päivähoiton alkaessa	
☐	alle 15 päivää
☐	yli 15 päivää
4. Lapsenne keskimääräinen hoitopäivän pituus päivähoiton alkaessa	
☐	alle 6 tuntia/päivä
☐	yli 6 tuntia/päivä
5. Tarvitsiko lapsenne vuoroa aloittaessaan päivähoiton? (eli ennen klo 6.30, klo 17 jälkeen tai lauantaisin)	
☐	kyllä
☐	ei
6. Saitteko toivomme päivähoitopaikan lapsellenne?	
☐	kyllä
☐	ei
7. Saitteko mielestänne riittävän ajoissa tiedon päivähoitopaikasta?	
☐	kyllä
☐	ei
8. Lapsenne aloitti päivähoiton päiväkodissa, sillä...	
☐	vanhempi/ vanhemmat työllistyivät
☐	vanhempi/ vanhemmat aloittivat opiskelun
☐	vanhempi/ vanhemmat ovat pienemmän lapsen kanssa kotona
☐	muu syy
9. Oliko lapsellanne kontakteja lapsiryhmiin ennen päivähoiton aloitusta päiväkodissa?	
☐	kyllä (muskari, kerho, avoin päiväkot, perhepäivähoito tms.)
☐	ei
10. Oliko lapsenne tottunut olemaan erossa vanhemmistaan ennen päivähoiton aloitusta päiväkodissa?	
☐	paljon
☐	kohtalaisesti
☐	silloin tällöin
☐	ei lainkaan

11. Onko perheenne muita lapsia ollut päivähoitossa Lemillä?			
☐	kyllä		
☐	ei		

TIEDOTTAMINEN

12. Kuka otti ensin yhteyttä sopiakseen päivähoiton aloituksen käytännön järjestelyistä?			
☐	itse otimme yhteyttä päiväkotiin		
☐	päiväkodin henkilökunta otti yhteyttä meihin		
☐	päiväkodin johtaja otti yhteyttä meihin		

13. Saitteko mielestänne riittävästi käytännön ohjeita päivähoiton aloituksen suhteen?			
☐	kyllä		
☐	en osaa sanoa		
☐	ei		

14. Jaettiin Teille tiedotusmateriaalia päivähoiton aloitukseen liittyen?			
☐	kyllä, riittävästi		
☐	kyllä, liian vähän		
☐	ei		

OMA AIKUINEN

15. Onko lapsellenne nimetty päiväkodissa oma aikuinen (omahoitaja)?			
☐	kyllä		
☐	ei		
☐	en tiedä		

16. Onko mielestänne päiväkodissa hyvä olla lapselle nimetty oma aikuinen (omahoitaja)?			
☐	kyllä		
☐	en osaa sanoa		
☐	ei		

17. Kävitteko päiväkodilla ennen päivähoiton aloitusta aloituskeskustelun, jossa keskustelitte lapsesta sekä päivähoiton aloitukseen liittyvistä asioista?			
☐	kyllä, lapsi mukana		
☐	kyllä, ilman lasta		
☐	ei		

18. Kävikö päiväkodin henkilökunnasta joku kotonanne ennen lapsenne päivähoiton aloitusta?			
☐	kyllä, oma-aikuinen		
☐	kyllä, joku muu aikuinen		
☐	ei		

19. Kuinka tärkeänä näette lapsen päivähoiton aloituksen kannalta kotikäynnin?			
☐	hyvin tärkeänä		
☐	tärkeänä		
☐	en osaa sanoa		
☐	ei tarpeen		

